

Hörs hall, färbjersbellen, Helsingövsbjæret höja fortfarande sina bjessor mot skyn, som de gjort i millioner år. Stora viddar, sköven som de kallades, voro bevakade af enebuskar enstaka björk och alduingar samt en och annan jätteskor s.k. skövbög. Dessa följt på förändrade utseende till följd af inplantering af barrskog, som visserligen är till fördel för efterkommandes plantböcker, men på samma gång fördyrade naturen, vilket kan ha sin inverkan på människans lynne. Orren vars spel om vårmorgnarna kunde höras ett par kilometer tycker ej om denna förändring och håller på försvinna. I de stora bokskogarne häckade korp, duvök och glada nu för länge sedan försvunna och talrika skaror af vråkar "musvågar" som de kallas finnas kvar endast i ringa antal. I de gamla ihålliga ekarne redde blåkärkan sitt bo. Hon var en fogel som med sina färger af ljusbått, grönt och brunt erinrade om färgepräkten hos de varma ländernas foglar. Sedan många år har hon bortse såväl härtill som från de flesta öfriga ställen hon funnits på i Sverige. Försvunnen tycks också numera den intressanta fiskstaden uttern vara. I stället ha andra djur invandrat såsom elgen, fasanen, tjädern och en och annan skogsmård.

Folket i Norra Rörum liksom i många andra skogssocknar ledde rätt så isolerat och hade föga beröring med dem i andra socknar. Särskildt var detta förhållandet österut mot Höör der gränssområdet utgjordes af vidsträckt skogsområden utan vidare bebyggelse. Västut mot Färingtofte voro gränsmärkena mera uppodlade och tätare bebodda varför ett tillfälligt förekom mellan dessa traktens inneboare. Ungdomarne kommo der ofta tillsammans på dansbanor å logerna, der en gammal spelman Båhus Anders med sin fiol stod för musiken. Jag tror ej heller att umgänget med annexförsamlingen Hallaröds folk var vidare tillfälligt. Jordännen der var i allmänhet bättre och de besuttna jordägarna mera välstående varför Hallaröds folk hete Kanans land medan Rörum kallades för torra Rörum. Jag skulle nästan tro att förhållandena numera ändrats till Rörumsboarnes fördel, vilket beror på deras större tillgång på värdefull skog. Norra delen af Rörums förs. hörde på den tiden till V. Göttinge härad af Kristianstads län, vilket väl delvis kan förklara den rätt tillfälliga beröring som förekom mellan folket här och det i närgränsande socknar. Rörumsboarnes rätt stora isolering från andra socknar bland annat gjort att man för kunde spåra en tydlig skillnad på dialekten här och i det öfriga Frosta. Vissa ord såsom t.ex.

sig att de första stenåldersmänniskorna som kommo hit medfört bort. Som bekant spridas ekskogarna af nötskrikan eller skogskatan som brukar gömma ekollon här och var i mossar, antagligen i af sigt att sen förtära dem, men sen glömmar bort gömstället. De gamla bokskogarna torde haft en ålder af inemot nära 200 år och att de betunno sig i ett så välvårdat skick kan man tacka de gamla innehavarna af Ågerups lideikommiss. Enskilda innehavare af mindre jordegendomar bekymrade sig ej vidare om skogsvård. Före boken fanns här antagligen björk och alskog, som brukar upstå efter torne svedjeland. Att sådana tunnits framgår tydligt af de talrika med mossor övervuxna stenrösen som påträffas lite överallt i skogarna. På den svedde och upphackade jorden tog man vanligen endast tre skörder, sen fick jorden sköta sig sjelf och då upp- vexte der så småningsom först björkskog och derefter kom boken in. Som denna är ett synnerligen litetskrattigt träd tränger den så småningsom undan och tar död på andra träd tills den blir allena- herskande. Detta kan man bra iakttaga i den prestgården till- hörlige ekskogen. För ett 50-tal år sen fanns der nästan ute- slutande ekar med ett fåtal unga bokträd i södra delen af skogen. Nu har der blifvit en hel del ganska stora bokar som synbarligen inkäpta på ekarna och med tiden komme att tillintetgöra dessa. Under förutsättning att växtligheten får sköta sig sjelf kommer om cirka 100 år hela skogen att utgöras af bok i stället för ek. Denna skog torde bli ett naturreservat. Som jag nämnt var Norra Rörum särskilt kyrkobyn mycket isolerad från sina grannkommuner, vilket till stor del berodde på de backige i ofta mindre godt skick befintliga vägarne. Jag vill särskildt erinra om Boarp och Eskeröds ljderna tio och Hjeltes ljer. Det var ej godt för de stackars hästarna att dra ett stort vedlæss till Hörs jernvägs- station. Mer än en resa om dagen kunde det ej bli. De branta backarne särskildt Boarpsljderna voro så svåra att man ofte brukade endast lassa halftve lass och lägga det på marken när man kommit uppför de värsta branterna och sen köra tillbaka efter resten varpå vägnen fullastades med det aflagda. Något alltför stort in- tresse af bättre vägar hade man ej. Visserligen föranställdes på statens bekostnad undersökning för anläggning af ny väg till Höör men då församlingen skulle garantera en tredjedel af kostnadsför- slaget / omkring 100.000 kr/ sade man nej. Emellertid var detta så

bekostnad såsom kristidsarbete.

Folket i N. Rörum var mycket snällt och välvilligt samt af liberal konserverativ läggning, men kanske något inbundet, innan man närmare lärde känna den; hade man emellertid en gång fått deras förtroende, så varade detta vanligen hela livet. Sine för humör hade de nog, men lyckte ej om att ejelva bli utsetta för skändt eller som de sa ett men ejorde närt af dem. I viss mån anordnade äro den skanska slättbygdens menniskor, som mycket bättre finna sig i ett få lite kvicka glirningar och stickord. Den karga magera jordmånen och de dåliga länga kommunikationerna gjorde att de flesta ringo slita hårdt för sitt uppehälle. Jordbruket sköttes der som mångensstädes ej vidare rationellt. Det var s.k. 7 skiftesbruk, varvid det ansåges nödvändigt att jorden fick vila ett år innan den gödslades och besåddes med vinterråg; sedan togs den ene skörden efter den andra af mest harte, utan att någon vidare gödning förekom af det enkla skälet att man ingen hade. Men kan tänka sig hur de siste årens skördar skulle bli; det blev som man säger så skepps och få skepps. Sedan man emellertid börjat utdika och fortlägga kårmarkerna och man lärt sig använda "köbegödsel" blev det bättre skördar och man kunde hålla flera kreatur. Menniskornas bostäder voro då ofta hemtruffiga ryggåstugor, som nu till största delen försvunnit och ersatts af modernare hus som dock i allmänhet blevo ganska opraktiska ofta i saknad af eldstäder i flera rum. Sedan på siste tiden funktishus uppförts ha de nog blivit mera praktiska. Långt ute i ödemarkerna funnos här och var små torplägenheter vars innehavare måste göra ett visst antal dagsverken till jordegaren. Men kan tycka att de bort få jorden gratis för all den möda och arbete de haft med ett i stenbunden jord oala upp en liten åkertappa. Nu äro så godt som alla dylika torp försvunna och endast en förvildad trädgårdstappa och nerrasad skosten vittnar om att här en gång i tiden idogs menniskor strävat och slitit. En god inkomst hade många af de vilde skogsbären i synnerhet lingonen. Kvällen före någon tordag i Ristof eller Lund eller Malmo kommo stora lass genom byn på väg till handelsplatserna. På efternatten lägo de merendels över i någon bondgård nära staden för ett tidigt på morgonen kunna vara framma i god tid. Denna händel var ganska inbringande och det var ju i synnerhet de mindre bemiddlade som ringo glädje af den. En stor del af torparne och arbetarne syslade ofta nästan

da man talade om en person tillades ofta faderens ja t.o.m. far-
faderens namn eller någon tidigare anhörig, Måns Pers Jöns t.ex.,
Jöns Ols Nilses Johannes, Per Lars Andreas Kal, Per Torlas Nils,
Nils Kerstens August, Jöns Eskils Nils, Nils Ågas Jöns m.m. Jag
kan ej underlätta att tycka att i detta upprepande af föräders
namn låg en form af pietet och vördnad för de gamla som verkat
tilltalande. I norra delen af socknen funnos ofta särskilda till-
namn såsom Spire Olan, Knalle-Svennen, Läckare Olander m.fl. så-
som ofta är förhållandet i Göttingbygd. Godt om barn var det på
den tiden i Hörum. Der var skolärare Rosenkvists många pågar,
af vilka de flesta reste till Amerika. Der var Per Anders, bland
vilka fanns den nylligen bortgångne Axel som var en romantiker och
drömmare och som tyckte om att vandra i skogarne och lysas till
foglasången.

Vidare var der en del ungdomar från Mågård, Månsa Kal,
Nille Janne, Nils Måns Martin, Ivar i Säte, der jag ibland gjorde
pöbelinsatser och af hans snälla mamma bjöds på så god mat att jag
ännu med tacksamhet minnar mig det. Ja, det var godt om barn och
ungdom på den tiden i N. Hörum. Tyvärr är det ej så numera. Jag
kan ej omnäma alla jag kände och kom i beröring med. Det var
snällt folk och jag kan ej erinra mig att det förekom vare sig
tylleri, slagsmål eller bråk bland ungdomen vid dansställen-
ningarne lördagskvällarna & lördagsaftnarna.

En del original funnos på den tiden såsom Tus Jöns Olof
Häger med halta stäva, snickare Svensson m.fl., men tiden med-
ger mig ej att tala något om dem som äro okända för den unge nu-
varande generationen. För 50 & 60 år hade menniskor ej så stora
anspråk på livet, lejde mera enkelt och anspråkslöst och nöjes-
lystnaden florerade ej som nu, men troligen voro de lika lyckliga
när lefnadsstandarden stigit. Som ni nog veta har jag alltid
tyckt om att vandra i skogarne och tröjdas över den vackra om-

gården. Av jagt har jag alltid varit road och kände väl
de gamla jägarna som de funnos. Der var bland andra den outtröt-
lige räfjägaren Ige Adolf, Nämndemännen i Svensstorp, Kristoffer i
Stenestad, Skogvaktare Liljenberg, Gamle Lundberg m.fl. De voro
trefliga att ha sällskap med; särskildt Adolf och Kristoffer voro
utmärkte jakthistorieberättare. Som det ej var så många var det
mera af nimbus och gloria över dem, än nu när nästan de flesta
äro jägare. Rätt så roliga och spännande voro de klappjakter som
ofta anordnades 1 & 2 ggr. om året, huvudsakligen för att skjuta

Hessleholm var närmare tre mil. Häraf följde att många dröjde för
länge med att anlita läkare i tide. Skolväsendet var det si och
så med som på de flesta andra ställen i landet. Endast en folk-
skola fanns och hur Rosenkvist med sine många barn kunde få plats
i den lilla af 2 rum bestående bostaden är nästan en gåta. Vis-
serligen äro människors kunskaper och vetande större nu än för,
men om utvecklingen på det andliga området gjort några större fram-
steg är ej lätt att afgöra. Människors lynnen, instinkter och
vilja till godt och ondt äro nog desamma som de varit i artusenden
eller så länge människor funnits till.

Kräde åhörare: Jag har nu i korta drag sökt ge en skildring
af naturen och förhållandena i N. Rörum, sådana de voro i min
ungdom i slutet af förra århundradet. Borta äro de ljufviga
ängarna med sina slingrande bäckar med de många djupa hölen.
Örnhört stora förändringar och förbättringar i materiellet ef-
seende på sen dess eget rum. Ni ha fått högre lefnadsstandard,
bättre kommunikationer, telefon, elektriskt ljus, radio m.m.,
något som man ej kunde drömma om i min ungdom, men mycket af det
gamla intressanta har försvunnit såsom t.ex. de intressanta
ryggstugorna, den speciella Norra Rörums dialekten, som till
största delen numera endast finnes kvar i landsmålsarkivet i Lund,
der man kan läsa den men helt visst inte uttala densamma. Till
största delen borta äro de stora bokskogarne med sin intressanta
djurverld. Af den lugna fridfulla idyllen återstår ej mycket,
inte hade man då någon tanke på världskrig eller att bomber skulle
kunna falla ner från luften och ställa till med fruktansvärda för-
ödelser. Nu vi emellertid hoppas att oron i världen en gång lägger
sig och friden återkommer i människors kvalfulla sinnen.